Збірник тез
Міжнародної науково-практичної
конференції

Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір

Львів — 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Nottingham Trent University / School of Social Sciences (Great Britain)
High School of Health Sciences (Switzerland)
University of South Bohemia in České Budějovice (Czech Republic)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції

«Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір»

26 березня 2026 року

Львів – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Кафедра теоретичної та прикладної психології
Кафедра практичної психології ментального здоров'я
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Nottingham Trent University / School of Social Sciences (Great Britain)
High School of Health Sciences (Switzerland)
University of South Bohemia in České Budějovice (Czech Republic)

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної науково-практичної конференції

«Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір»

Львів, 26 березня 2026 року

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2026

УДК 316.6:32:316.346.32
С 69

Редактор-упорядник:
Карпенко З. С., доктор психологічних наук, професор кафедри теоретичної та прикладної психології, Національний університет «Львівська політехніка»

Рецензенти:
Попович І. С. – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України
Пілецька Л. С. – доктор психологічних наук, професор
Чайка Р. М. – кандидат психологічних наук, доцент

Рекомендувала до друку та поширення через мережу
Інтернет кафедра теоретичної та прикладної психології (протокол № 10 від 6.04.2026 р.),
Вчена рада Інституту права, психології та інноваційної освіти
НУ «Львівська політехніка» (протокол № 9/26 від 6.04.2026 р.)

Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, 26 березня 2026 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2026. – Режим доступу: https://lpnu.ua/sites/default/files/2025/pages/32963/zbirnik-tez-konferencii.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова українська.

ISBN 978-966-994-160-2

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Соціокультурні детермінанти міжпоколіннєвої синергії: політико-психологічний вимір» (Львів, 26 березня 2026).

У збірнику представлено епістемологічні підходи до аналізу трансгенеративної ідентичності, особливості її символічного конструювання в умовах метамодерну; проблеми міжпоколіннєвої синергії та становлення меритократичних принципів у транзитивних суспільствах; роль медіа й цифрових технологій у процесах політичної соціалізації різних поколінь. Окреслено практичні стратегії забезпечення вікової різноманітності та ефективної міжпоколіннєвої взаємодії в умовах суспільних трансформацій.

Рекомендовано психологам, соціологам, політологам, філософам культурологам, педагогам та всім зацікавленим особам.

УДК 316.6:32:316.346.32

ISBN 978-966-994-160-2

© Національний університет «Львівська політехніка», 2026

Сергій Цимбал
Протидія інформаційній війні у соціокультурному просторі: політико-психологічний вимір……..214
Наталія Щубелка
Соціокультурні чинники міжпоколіннєвої комунікації…….216
Олена Єгорова
Функції публічного образу особистості……...219

РОЗДІЛ 5
СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ МІЖПОКОЛІННЄВОЇ СИНЕРГІЇ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ……223

Мирослава Томашевська, Мирослав Прохазка, Мілуше Вітечкова
Адаптація українських учнів у чеських закладах базової середньої освіти: досвід дітей та їхніх батьків……..223
Інеса Гуляс
Психологічний супровід міжпоколіннєвої взаємодії як чинник резильєнтності в кризовому суспільстві……..228
Ірина Глова, Лариса Засєкіна
Детермінанти міжпоколіннєвої передачі геноцидної травми в контексті тривалого травматичного стресу……..231
Наталія Коструба
Психологічне благополуччя надавачів послуг у сфері психічного здоров'я в Україні на третьому році повномасштабної війни…….234
Галина Радчук
Проблема розвитку резильєнтності у військовослужбовців – учасників бойових дій…….237
Ольга Логвись
Травматичний досвід війни як чинник формування міжпоколіннєвої резильєнтності українського суспільства……241
Маргарита Кременчуцька
Дослідження взаємозв'язку навчання та психологічного здоров'я літніх людей……...244
Наталія Ничта
Роль травматичного досвіду та резильєнтності в умовах проживання невизначеної втрати…….....247
Зоряна Затерта
Психологічні ресурси резильєнтності особистості в дискурсі ціннісно-смислової сфери…….250
Руслана Чіп, Галина Гончаровська
Формування безпечної поведінки: виклики сьогодення……252

організації починають пропонувати навчання зі стратегій подолання труднощів, підвищення стійкості та управління стресом, адаптовані до потреб цих фахівців.

Висновки. На завершення, працівники психічного здоров'я в Україні відіграють незамінну роль у підтримці населення в часі війни. Визнання та вирішення психологічних проблем, з якими вони стикаються, є важливим не лише для їхнього благополуччя, але й для ефективності послуг психічного здоров'я, які вони надають. Інвестуючи в підтримку та стійкість цих фахівців, Україна може зміцнити свою загальну здатність до посттравматичного зростання та відновлення.

В Україні прийнято закон №12030 «Про систему охорони психічного здоров'я» (підписаний 15 січня 2025 року), який регулює відповідальність суб'єктів політичної влади щодо збереження психічного здоров'я громадян. У кожній області затверджено План заходів на 2024-2026 рр. з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я на період до 2030 р., а також створено робочі групи з питань підтримки психічного здоров'я Координаційного центру підтримки цивільного населення (до прикладу, на Волині їх працює 5). Загалом, державні органи працюють у напрямку розбудови системи підтримки психічного здоров'я громадян, що в перспективі може розвантажити та підвищити цінність діяльності надавачів послуг у сфері психічного здоров'я.

Галина Радчук
професор кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, доктор психологічних наук
radchuk@tnpu.edu.ua
професор кафедри теоретичної та прикладної психології Національного університету «Львівська політехніка»
halyna.k.radchuk@lpnu.ua

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Актуальність дослідження. Війна – надзвичайний виклик для психіки кожного: через російську військову агресію ми змушені постійно перебувати в стані страху за себе та рідних, переживати травматичні події та досвід, а також ухвалювати складні рішення задля виживання найближчих. Психіка кожного українця вже чотири роки витримує колосальну напругу. Як наслідок, багато людей переживають виснаження, спустошення, втому, відчувають тривогу й паніку.

Тому так важливо отримати психологічну підтримку, розвивати резильєнтність як динамічну властивість особистості, яка охоплює комплекс когнітивних, емоційних, адаптивних рис, що гарантують не лише здатність людини протистояти негативному впливу стресорів з метою збереження психічного здоров'я, але й здатність долати ці важкі періоди, травматичні події конструктивним шляхом, відновлюючись і зберігаючи в несприятливих ситуаціях стабільний рівень психічного функціонування, виходити з таких ситуацій без стійких порушень у психічному і соматичному здоров'ї, успішно адаптуючись до несприятливих змін. Резильєнтність означає не просто здатність до відновлення та повернення до "нормального стану" після стресових подій, а й можливість здійснити перехід на вищий рівень функціонування, продемонструвати посттравматичне зростання (Радчук, Олексюк, Несух, 2025). Ця властивість допомагає людям гнучко реагувати на життєві виклики та оптимально функціонувати, враховуючи той факт, що резильєнтність є результатом поєднання зовнішніх та внутрішніх ресурсів особистості для проживання стресових ситуацій (Bernard, 2004).

Мета дослідження полягає у виявленні внутрішніх ресурсів розвитку резильєнтності військовослужбовців – учасників бойових дій.

Організація та методологія дослідження. У своєму дослідженні ми базувалися на багатовимірній моделі подолання стресу та пошуку внутрішньої стабільності людини, яку розробив М. Лахад. Учений на основі багаторічного дослідження виявив, що в кожного є своє власне унікальне поєднання ресурсів подолання. Ідея моделі полягає в тому, що кожна особистість має свій потенціал, досвід у подоланні стресової події в шести модальностях:

1. B – Belief & values – віра, переконання, цінності, філософія життя.
2. A – Affect – вираження емоцій та почуттів.
3. S – Socialization – соціальні зв'язки, соціальна підтримка, соціальна приналежність, спілкування.
4. I – Imagination – уява, мрії, спогади, творчість.
5. C – Cognition, thought – розум, пізнання, когнітивні стратегії.
6. Ph – Physical – фізична активність, тілесні ресурси (M. Lahad, 2013).

З метою вивчення особливостей використання ресурсів військовослужбовцями, які мають досвід бойових дій, було використано підхід М. Лахада і його опитувальник стратегій подолання стресу «Basic Ph». Основу вибірки склали військовослужбовці, які перебували в медичних закладах після отримання бойових травм. Всього – 48 осіб.

Результати дослідження. У таблиці 1представлено результати використання стратегій подолання стресу за методикою «Basic Ph». Під час аналізу результатів беремо до уваги, що особистість у складних життєвих ситуаціях може використовувати одночасно декілька провідних стратегій

подолання стресу. Серед респондентів переважає стратегія Cognition, Thought (розум, пізнання, когнітивні стратегії), що становить 27 %. Тобто 13 військовослужбовців нашої вибірки долають кризу, стрес через звернення до ментальних здібностей, до вміння логічно та критично мислити, оцінювати ситуацію, пізнавати та осягати нові ідеї, планувати, навчатися, збирати достовірну інформацію, аналізувати проблеми та вирішувати їх.

21 % респондентів (10 осіб) найчастіше використовують Belief & Values (віру, переконання, цінності, філософію життя), щоб подолати стрес. В основі цього способу – вміння вірити: це може бути віра в Бога, в людей чи в самого себе. Існування в житті сенсової наповненості, системи життєвих цінностей, місії, віри є джерелом, з якого людина може почерпнути сили у складних ситуаціях. Здатність вибудовувати внутрішню логіку життєвих подій та інтегрувати кризовий досвід у власну ідентичність розглядається як один із ключових елементів резильєнтності. Саме смислова переоцінка дає змогу особистості не лише подолати наслідки стресу, а й виявити нові центри внутрішньої опори (Дмитришин С., 2024).

Часто наші респонденти долають стресові ситуації або кризу завдяки стратегії Physical (фізична активність, тілесні ресурси) – 19 % (9 осіб) звертаються до фізичної активності тіла. В основі цього способу є такі можливості нашого фізичного тіла, як здатність відчувати себе завдяки слуху, зору, нюху, дотику, смаку, відчуттю тепла та холоду, болю та задоволення, орієнтації на місцевості, внутрішньої напруги чи розслаблення. До цієї стратегії також належать різні фізичні навантаження, релаксація та дихальні вправи.

Таблиця 1

Показники використання стратегій подолання стресу військовослужбовцями – учасниками бойових дій за опитувальником «Basic Ph» М. Лахада (n=48)

Канал ресурсів	Показники	
	N	%
Belief & values (віра, переконання, цінності)	10	21%
Affect (вираження емоцій)	6	11%
Socialization (соціальні зв'язки)	5	10%
Imagination (уява, творчість)	5	10%
Cognition, thought (пізнання, когнітивні стратегії)	13	27%
Physical (фізична активність)	9	19%

Така стратегія, як Affect (вираження емоцій та почуттів) властива відповідно 11% респондентів (6 осіб). Стратегія Affect пов'язана з прямим чи опосередкованим вираженням почуттів: наприклад, записування в щоденник своїх почуттів, висловлювання їх у будь-який артспосіб (малюнок, спів, інструментальна музика) тощо.

Socialization (соціальні зв'язки, соціальна підтримка, соціальна приналежність, спілкування) –10% респондентів – стосується бажання спілкуватися, звертатися за підтримкою до сім'ї, близьких чи до професійних спеціалістів. Суть способу полягає у соціальній залученості, можливості перебувати серед людей, бути їм чимось корисним, почуватися частиною соціальної системи, організації тощо. У роботах М. Годара соціальна підтримка визначається як один із найвагоміших чинників, що зменшує вплив повторюваних стресових чинників (M. Godara, 2022). Дослідник підкреслює, що соціальні зв'язки виконують не лише підтримувальну, а й регуляційну функцію. Завдяки взаємодії з близькими людина переосмислює власні переживання, отримує зворотний зв'язок, відновлює відчуття контролю, знижує рівень невизначеності.

Водночас для 10 % респондентів (5 осіб) Imagination (уява, мрії, спогади, творчість) є стратегією, яку найчастіше застосовують для подолання стресових ситуацій. Цейспосіб звертається до творчих здібностей і креативної сторони людини. Уява дає змогу мріяти, розвивати інтуїцію та пластичність, уявляти собі змінене майбутнє та минуле. Навіть спогади про щасливі моменти здатні зменшити інтенсивність переживань у складних ситуаціях «тут і тепер». Також мова йде і про почуття гумору, імпровізацію, мистецтво та різні види ремесел.

Загалом, аналіз результатів емпіричного дослідження засвідчив недостатнє використання таких ресурсів в розвитку резильєнтності військовослужбовців, як Affect, Socialization та Imagination. Ресурс Affect (емоції, почуття) вказує на те, як важливо вміти ділитися думками та тривогами з тими, хто поруч, адже емоції дають людині натхнення. Ресурсний канал Socialization, як спілкування та соціальна підтримка (підтримка родини, групи, друзів), передбачає розвиток умінь спілкуватися, чути один одного, збиратися в групи, дискутувати, обговорювати, ухвалювати зважені рішення разом, а також створювати групи взаємодопомоги, займатися волонтерством. Ще один канал формування ресурсів – I (imagination and creativity) – уява (креативність, гумор, імпровізація) спрямований на розвиток у людини творчості, коли проблему можна опрацьовувати метафорично – малювати, ліпити, писати у формі вірша, вести щоденник, придумувати нові нестандартні рішення.

Висновки. У контексті сучасних подій важливо розвивати резильєнтність як здатність людини протистояти негативному впливу стресорів з метою збереження психічного здоров'я на підставі розробки і

реалізації ефективних психопрофілактичних технологій та стратегій формування резильєнтності особистості. Особливо це актуально для військовослужбовців, які отримали бойовий травматичний досвід. При цьому важливо визначити внутрішні індивідуальні ресурси (фізична активність, вираження емоцій, соціальні зв'язки, віра, творчість і когнітивні стратегії), специфічні для кожної особистості, котрі можуть стати основою розвитку резильєнтності військовослужбовців – учасників бойових дій. Водночас при плануванні психопрофілактичних заходів важливо звертати особливу увагу на актуалізацію у військовослужбовців таких ресурсних каналів, як вираження емоцій, розвиток уяви та соціальних зв'язків.

Ольга Логвись
асистент кафедри психології розвитку та консультування,
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, практичний психолог
відділу у справах молоді, PhD в галузі психології
olga.lohvys@tnpu.edu.ua

ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД ВІЙНИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МІЖПОКОЛІННЄВОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Повномасштабна війна в Україні стала важкою соціально-психологічною травмою, що вплинула на всі вікові групи населення. Водночас травматичний досвід не обмежується лише сучасними подіями – він накладається на історичні травми українського суспільства (репресії, Голодомор, Чорнобиль, війна 2014 року).

У таких умовах особливої ваги набуває феномен міжпоколіннєвої резильєнтності – здатності різних поколінь не лише адаптуватися до кризових обставин, але й підтримувати одне одного, трансформуючи травматичний досвід у ресурс солідарності, відповідальності та соціальної згуртованості.

Попри наявність досліджень індивідуальної резильєнтності, недостатньо вивченим залишається питання щодо того, як саме травматичний досвід війни сприяє формуванню міжпоколіннєвих механізмів психологічної підтримки та взаємодії в українському суспільстві.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування ролі травматичного досвіду війни у формуванні міжпоколіннєвої резильєнтності українського суспільства та окреслення психологічних механізмів цієї взаємодії.

Методологія. Дослідження ґрунтується на теорії культурної та колективної травми (Горностай П., 2023; Чабан О., 2023), концепції трансгенераційної передачі травматичного досвіду (Bessel van der Kolk, 1984;